

P. M. LEGÈNE

WAT
HET SURINAAMSE
OERWOUDE
ONS VERTELT.

WAT HET SURINAAMSE OERWOUD ONS VERTELT

D O O R

P. M. LEGÈNE

VOORZITTER EN SECRETARIS VAN
HET ZEISTER ZENDINGSGENOOFSCHAP

TWEDE DUK

UITGEGEVEN DOOR
HET ZENDINGSGENOOFSCHAP DER EVANGELISCHE BROEDERGEM. — ZEIST

HET CONCERT VAN HET OERWOUD.

Het eindeloos grote, stille, wilde woud van Suriname, van het land dat zo groot en toch zo klein, zo rijk en toch zo arm, zo schoon en toch zo verlaten, zo beminnelijk en toch zo veracht is — zou, dat woud ons niets te zeggen hebben? Zou men in de maanverlichte nachten in een sierlijk corjaal op de stille rivieren van het door mensen verlaten, eindeloze woud kunnen varen zonder te dromen? Zou men in een hangmat in het bos kunnen liggen rusten zonder de stem van de woudreuzen te horen, die elkander verhalen vertellen uit oude en nieuwe tijd? Zou men het lied van de wind niet verstaan, dat zacht ruisend door de bomen gaat? Zou men in een motorboot door het woud langs verlaten plantages kunnen jagen, zonder droomgezichten te zien, die het hart met weemoed vervullen en een huivering door de ziel doen gaan?

Boven de donkere bomen staan de lichte sterren, die fluisterend ons toeroepen: „Hebt gij het gehoord? Het is heus waar, wij hebben het ook gezien.” En de maan, haastig door het luchtruim jagend, komt uit de wolken en knikt toestemmend: „Geloof het maar. Wij allen zijn getuigen.”

Zelfs de zachte nocturne van het insecten-orkest voert door zijn toverachtige, duizendsnarige muziek de geest mee in de wereld der dromen en doet ons wonderlijke dingen zien, die onze ziel beroeren.

Het vertelt ons een geschiedenis, waarover wij ons vaak diep moeten schamen. Maar het weet ook dingen te vertellen, waar de ziel van jubelt en het

hart van in dank en lof jegens God uitbreekt. Het Surinaamse woud weet te vertellen van leugen en bedrog ; van mishandeling en schending van alle menselijke rechten ; van zweepslagen op naakte mensenruggen ; van uitbuiting van hulploze medemenssen ; van geldgierigheid en schurkerij ; van blanke mensen, die hun zwarte broeders en zusters vertraptten ; van moedersmart en kindertranen ; van verpletterde mensenzielen. Maar het is ook vol van ontroerende verhalen van de meest onzelfzuchtige liefde, die zich opoffert voor het heil van anderen, voor wie het grootste offer niet te zwaar en het eigen leven niet te kostbaar is, teneinde iets te kunnen zijn voor hen die lijden, die het heil en de zaligheid in Jezus Christus niet kennen.

Onze boot glijdt stroomafwaarts op een smalle bovenrivier. Aan beide kanten is het grote, stille, sombere woud. Daar flikkeren lichtende torren in de donkere bladeren en schieten als lichtkogels door de lucht. Het is er zo imponerend, zo indrukwekkend stil. Al het menselijk jagen om de eerste te zijn, om geld, om eer, om macht ; al het gedruis van de ziel en lichaam verpletterende cultuurkamp ; al het geknoei en luidruchtig gedoe van staatslieden ; al de rassenstrijd en rassenhaat der volkeren ; al het gekletter van wapenen door de militairisten ; al het ellendige elkaar vertrappen der mammonisten ; al de modewaanzin der „mondainen” ; al de kijverij over letteren en dogma's der geleerden, dat alles wordt hier niet gevonden in het grote, stille oerwoud. Hier is men alleen met de Schepper, en alles schijnt er Hem te loven en te prijzen, Hem te dienen met alle krachten en gaven.

Eindeloos groot en groots worden hier Zijn majesteit, Zijn wijsheid en Zijn liefde.

Wat een wonderbare aanblik, wanneer wij b.v. de lichtende torren gade slaan, zoals ze daar zweven en dansen in de lucht. Deze schepseltjes hebben hun

werk in de nacht. En omdat daar geen electriciteit of andere verlichting is, schiep de Schepper hen „met een lampje op hun rug“, dat als het ware door een magneet wordt aangestoken, zodra ze vliegen. Wie zitten blijft en zijn plicht niet doet, die heeft geen licht en geeft geen licht. Met behulp van deze phosphorlampjes vinden zij zelf de weg en verlichten de donkere omgeving voor anderen. Tevens is het een schitterende illuminatie, waar elke reiziger zich over verheugt.

Zo heeft de Schepper aan elkeen juist dat gegeven, wat het nodig heeft voor zijn bestaan, en waarmede het anderen dienen kan.

De mensen vertrouwen meer op zichzelf dan op de Schepper. Daarom kan Hij hun ook niet zó helpen, Zijn almacht en liefde niet zó aan hen openbaren. Daarom zijn zij ook dikwijls zo hulpeloos en hebben zo veel te lijden. Dat is ook de reden, waarom zij dikwijls zo ontzettend ontaarden en eindeloos ver van hun Schepper dolen.

En gelijk de Schepper aan de torren lampjes heeft gegeven, zo heeft Hij ook de andere bewoners van het woud in staat gesteld hun weg in het donkere bos te vinden. Kijkt b.v. naar de uil daar in de boom, hoe haar ogen lichten ; ziet de vurige tijgerogen flikkeren tussen de struiken. Ja, kijkt naar het water van de rivier. Overdag is het vuil-geel. Maar in de nacht — als het iemand dragen moet, of als een hongerige vis erin naar buit jaagt, dan wordt het veranderd in gouden kogeltjes en schitterende diamanten, die een onbeschrijfelijk schoon licht geven.

Ja, de Schepper zorgt voor Zijn schepselen. Hij vertelt aan de vogeltjes, waar en hoe zij hun nesten moeten bouwen en staat hen bij in gevaren en moeilijkheden. Hij paart ze, mannetje en wijfje, die elkan- der liefhebben en trouw zijn tot in de dood, en die samen getrouw voor hun jongen zorgen. Onuitsprek- elijk gelukkig zijn zij, wanneer zij samen daar op de rand van het nest zitten, waar hun kleintjes in

liggen, en een loflied zingen aan de Schepper, voordat zij hun dagtaak beginnen. Nooit gebeurt het, dat zij te veel kleintjes hebben, zodat deze van honger zouden omkomen of ten minste verwaarloosd zouden worden.

Aan elke bewoner van het grote woud heeft Hij een bijzondere gave gegeven. Niemand komt er tekort. Aan het ene dier heeft Hij vlugheid, aan het andere kracht of reuk of een scherp gezicht of gehoor gegeven. En is er een dier, dat schijnbaar geen bijzondere gave verkregen heeft, dan wordt het door andere dieren bijgestaan. Het gordeldier heeft niets dan scherpe nagels, waar het flink mee graven kan. Nu zou het hulpeloos in zijn hol moeten liggen en zijn heerlijk vlees aan elkeen moeten prijsgeven, ware het niet dat het een vriend had in de slang. Grote slangen kunnen n.l. niet gemakkelijk een hol maken, en zo sluiten deze een contract met het gordeldier, dat zij van zijn hol gebruik mogen maken op voorwaarde, dat zij het dan met haar scherpe tanden en haar vergif verdedigen. Steek er maar eens een stok in, en ge zult zeker spoedig verschrikt weggrennen, als ge daar nog tijd voor hebt, wanneer de slang eruit schiet om u aan te vallen, terwijl het gordeldier kalm er in blijft liggen.

Er is niet één wezen in het gehele grote woud, dat niet door de Schepper wordt onderhouden en dat niet op zijn manier Hem dient.

Zelfs de bomen doen het. Wel gaat al hun jagen naar omhoog, maar daarom vergeten zij hun doel, het dienen, niet. De ene vormt zich tot ijzerhard, de andere tot zacht hout. Elkeen ontwikkelt zich met een bepaald doel, waar niemand van afwijkt. Er is geen jaloersheid onder hen, omdat de een groter of slanker is dan de andere of een mooiere kleur heeft. De sterken dragen de zwakken en helpen deze mee omhoog. Zij voeden en beschermen elkaar. Zij leven in vrede naast elkaar, bomen van alle soorten. En de enige strijd, die zij kennen, is de strijd om naar

omhoog te komen. Zo heeft de Schepper het hun geleerd en hun een gebod gegeven, dat zij naar het licht moeten jagen en anderen moeten helpen omhoog tot het licht te komen.

Stil zitten wij te luisteren naar dit indrukwekkende verhaal van het woud. En dan lijkt het ons, alsof alle bomen en planten, alle vogels en dieren, alle insecten, alle vliegende, zwemmende, kruipende diertjes, het gras en het water, de lucht en de wind, de maan en de sterren, de hele, grote, stille natuur het jubelend mee instemmen : *Ja, groot is onze Schepper, en eindeloos is Zijn wijsheid en Zijn macht. Vertrouwt op Hem, volgt Hem, dient Hem, Hij zal alles goed voor U maken.*

En dit loflied gaat over in een heerlijke, betoverende symphonie :

DE SYMPHONIE VAN HET OERWOUD.

In diepe aandacht, met gebogen hoofd zitten wij onder de bomen aan de stil-stromende rivieren te genieten van dit zeldzaam mooie orkest van het eindeloos grote woud, waar alles in mee speelt : de geweldige reuzen van eeuwenoude bomen, het struikgewas, dat de reuzen omhelst, de doornen, die het ontoegankelijk maken, de slingerplanten, die haar stengels tot boven in de hoogste kronen der woudreuzen slingeren en er alles bedekken met gele en rode bloemen, het knetteren en gonzen der insecten, de diepe bas van de brulapen, het twitteren van de vogeltjes, de lichtende torren met hun trillende instrumentjes, de dartelende visjes in de rivieren, het knorrend geluid van de roofdieren, het sissen van de slangen en het lichten van hun groene, venijnige ogen, het kletsen van de kaaimans in het water, de zilveren stralen van de maan op het donkere woud en in het water der rivieren, de droge takken der palmen zacht heen en weer waaiend in de wind —

alles speelt mee, elk op zijn eigen instrument, elk op zijn eigen manier. En wie oren heeft om te horen, die hoort de muziek van het woud, een eigen symphonie uit het leven gecomponeerd. En wie zijn ziel open stelt en met aandacht luistert, wordt er machtig door geroerd, wordt op de knieën gedwongen in aanbidding van de almachtige God.

Veel, heel veel heeft dit woud beleefd, veel heeft het ons daarom ook te zeggen van de nietigheid van al het menselijke en van al de lust en de heerlijkheid van de dingen dezer wereld, van de afschuwelijkheid der zonde, van het schijngeluk van mensen, die zonder God leven, maar ook van de heerlijkheid der liefde Gods, die werkzaam is in Zijn kinderen. En dan vertelt het ons, hoe God machtig is de diepstegezonken mensenkinderen te redden, te verheffen en gelukkig te maken.

Dit heerlijke muziekstuk is onbeschrijfelijk. Ik weet ook, dat elke poging om het weer te geven, falen zal. Men moet het zelf horen en beleven. Toch zullen wij trachten iets te zeggen over deze symphonie en te vertellen, hoe wij ze hebben gehoord.

Zij begint met een wonderschoon A d a g i o.

Diepe vrede vult de ziel bij het luisteren naar dit gedeelte, dat het liefst wordt gespeeld in de avondschemering bij ondergaande zon. Het is alsof de Grote Meester, Die het componeerde, ons daardoor wilde onderwijzen omtrent het doel van het leven. Wij worden van omlaag naar omhoog getrokken. Elke plant, elke bloem, al hetgeen uit de aardbodem ontspruit, zingt het lied: „Naar omhoog, tot het licht !” Maar dit streven van allen en alles naar hetzelfde doel moet niet voeren tot onderlinge strijd, oorlog en vernietiging van elkaar, gelijk dit bij de mensen het geval is. Integendeel, hier smelt alles samen in de schoonste harmonie. Door dit geweldige, alles-bezielende streven naar omhoog vergaat alleen het onkruid. Al het ander wordt erdoor gezegend. Door elkaar gesteund schieten de stammen omhoog,

slank en rank en met een kracht, die ze nooit zouden kunnen ontwikkelen, indien ze alleen stonden. Zelfs de kleine bloemen, die beneden uit de donkere bodem, waar nooit een zonnestraal doordringt, voortkomen, vinden haar weg langs de hoge, sterke stammen van de woudreuzen tot boven in licht en heerlijke zonneshijn. En daar boven spreiden zij een schoonheid ten toon, die ze nooit beneden op de aarde hadden kunnen ontplooiën. Zij leggen zich daar als een kleed van gele, rode en blauwe kleuren over alles heen en maken daardoor de bomen, die zelf geen bloemen kunnen voortbrengen en daarom zonder kleur en geur zouden moeten blijven, tot enorme bloemenstruiken. Schitterend gekleurde vlinders vliegen van bloem tot bloem. Groene en purperen kolibries hangen aan de bloemkelken en zuigen er met hun lange, sierlijke snavels de honig uit. Bonte insecten vullen de lucht overal. Alles dient en helpt elkaar. Het ene zou zonder het andere niet kunnen bestaan of niets betekenen, zou nooit tot zijn recht komen. Het grote en sterke draagt het kleine en zwakke, vaak een geweldige last; het kleine en zwakke dat gedragen en door het overige onderhouden wordt, versiert het grote en maakt het geheel zo aantrekkelijk schoon.

Niemand kan naar het spelen van dit orkest zitten luisteren zonder onder de indruk te komen, zonder er over na te moeten denken, hoe heerlijk het leven op aarde zou zijn, indien ook de mensen, de hoogste schepping Gods, op dezelfde manier hun Schepper wilden dienen, hetzelfde doel en streven hadden, naar omhoog te komen om zich te laten beschijnen door de warme stralen van de liefde Gods en door deze liefde zich te laten leiden tot een leven van dienende liefde.

Het is echter, alsof er een diepe zucht door alles heen gaat bij het aanslaan van deze accoorden. Want hoe geheel anders ziet het er in de wereld der mensen uit. Daar meent men vooruit te komen door

elkaar te onderdrukken en te vernietigen, door geheime politieke organisaties, door leugen en bedrog, door oneerlijke concurrentie, in plaats van de leuze van het bos, van de ongeschonden schepping Gods, toegedaan te zijn : „Helpt anderen naar omhoog, dan helpt gij uzelf omhoog.”

Hier wordt de stille vrede van het Adagio plotseling onderbroken door een snijdend accoord, dat door alles heen gaat en ons doet rillen en beven.

Wij horen duidelijk de wanhoopskreet uit het bos: „Mammon !”

De syphonie gaat over in een stormachtig en wild *Allegro*. Veel heeft het Surinaamse bos van de vreselijke God „Mammon” te vertellen. De woudreuzen van dat land hebben zo ontzettend veel beleefd. Met dit *Allegro* wil daarom ook de grote componist onze aandacht vestigen op iets verschrikkelijks. De wind schudt het woud en vaart huilend door de takken en struiken. Wij huiveren van dit wilde en klagende geluid. De vrede van het bos is geheel verdwenen. Venijnige muskieten maken ons er het oponthoud haast ondragelijk. De groene ogen van een slang komen uit de struiken te voorschijn en gaan op en neer, heen en weer op zoek naar een prooi. Het wilde gieren van twee roofdieren, die aan het vechten zijn, dringt door alles heen.

„Gaaf mee op reis”, roept de wind, „ik zal U tonen het altaar van de Mammon ; ik zal U laten zien de dans rondom het gouden kalf ; ik zal U brengen naar het afgodenfeest van blanken, die zich Christenen noemen, waar zij zwarte broeders en zusters aan de Moloch ten offer brengen, terwijl het bloed van de ongelukkigen de aarde verft en tranen zich mengen met het zoute water van de rivier.”

Op de vlerken van de wind worden zij meegevoerd naar Afrika, het land der Moren. „Wacht hier”, klaagt hij, „en ik zal U het zwartste hoofdstuk uit de menselijke geschiedenis voorlezen.”

Het wordt een ogenblik stil. Alle instrumenten zwijgen.

Wij zien zwarte mensen, die liggen te slapen in hun hutten, de ouders met de kinderen. Zij hebben een vaste slaap en worden door het geruis in de struiken niet wakker. De wind tracht hen wakker te schudden, maar tevergeefs. Arme mensen, arme kinderen, die daar zo zorgeloos in de armen van moeder slapen. Werden zij toch wakker, voordat het te laat is. Duidelijk zien wij nu de lugubere gestalten, die van alle richtingen sluipend door het stuikgewas naderen. Met een mes in de mond en een geweer in de hand kruipen zij door het hoge gras en omsingelen het dorp van alle kanten. Op het sein van de aanvoerder storten zij zich als wilde dieren over de slapende mensen, slaan ze met de kolven bewusteloos, binden en knevelen hen, doden de ouden, de zwakken en de kinderen. Al wat waarde heeft, wordt vlug bij elkaar gebracht, en de ongelukkigen worden aan kettingen gelegd en voortgesleept. Wie niet lopen kan, wordt over de aarde heengesleurd. Stervenden en doden worden geboeid in het bos achtergelaten ten prooi van de gieren en de wilde dieren, die spoedig een eind aan hun lijden zullen maken. Vreselijk, ontzettend is het om te zien. De drijvers kennen geen barmhartigheid. Mammon loopt voorop en wakkert hen aan. Het komt er niet op aan, roept hij hen toe, het zijn maar zwarte duivels, die geen andere waarde hebben, dan als werkkrachten de blanken te dienen. Wie daarvoor niet in aanmerking komt, mag gerust uitgeroeid worden.

Wij volgen de stoet tot in de haven. Een zeilschip ligt op hen te wachten. Onmenselijk, neen duivels is de behandeling, die hun te beurt valt. Aan handen en voeten gebonden worden zij in het ruim geladen, naast elkaar, boven op elkaar, mannen, vrouwen, kinderen. Het schip zet koers naar de open zee en wordt geweldig door de golven heen en weer geslingerd. Gezonden, zieken, stervenden en doden

liggen er door elkaar. De ongelukkigen worden zeeziek, maar ze kunnen zich niet verroeren. De jammer en de ellende in het ruim zijn niet te beschrijven. De lucht is er ontzettend, om te stikken. Wie daar levend door heen komt, moet zeer sterk zijn. Weken duurt deze vreselijke reis. Velen sterven onderweg en worden over boord geworpen als voedsel voor de haaien. Doch eindelijk bereikt het schip de stille haven van Paramaribo, waar de opkopers met begerige ogen op de uitkijk hebben gestaan en hen nu als een stuk vee onderzoeken en behandelen. Spoedig zijn zij uitverkocht en gaan zij naar de verschillende plantages, waar reeds zovelen van hun landslui naar toe zijn gegaan en nu onder het juk der slavernij zuchten.

Het wordt hun duidelijk gemaakt, dat zij hier in alles onvoorwaardelijk moeten gehoorzamen, dat zij eigendom van de plantages zijn, en men daar met hen doen kan, wat men wil. Elke ongehoorzaamheid zal vreselijk worden gestraft.

„Ziet ge het, ziet ge het?“ huilt de wind, razend door de bomen. Wij turen in de duisternis van de nacht. En bij het bruisen van het orkest, dat schreit en klaagt en jammert, zien wij een gezicht, dat ons doet beven van medelijden en woede. Zwarte mensen zwoegen overal, aangedreven door blanke opzichters met een geweer op hun rug en een gummizweep in hun hand. Hier en daar valt de zweep onbarmhartig op de naakte rug van een slaaf of slavin, die niet genoeg heeft gewerkt of op andere wijze zich heeft bezondigd. Daar ligt een arme stakkerd geboeid en wacht op een nog vreselijker straf. Of is dat misschien zijn straf, dat hij dagen lang hier bij dag en nacht zonder water en zonder voedsel moet liggen? Daar weer — welk een ontzettend schouwspel — daar hangt een slaaf aan een boom, opgehangen aan zijn duim. Hij lijdt vreselijke pijn, en zijn wilde kreten worden tot ver in het bos gehoord en mengen zich met de klanken van de symphonie.

Hier staat iemand naakt gebonden tegen een boom, terwijl muskieten en andere insecten hem bijten, zodat hij krankzinnig dreigt te worden. Een vrouw met afgesneden borsten loopt daar langs. Wij zien anderen zonder oren of zonder neus rond lopen. Mensen met bloedige striemen over hun lichaam, met littekens van zware slagen en ruwe mishandeling trekken er in hopen langs. Daar glijdt een boot voorbij op de rivier, door slavinnen geroeid. Een blanke vrouw zit gemakkelijk in een stoel te dutten. Zij wordt echter gestoord door het schreien van het kindje van een der slavinnen, die geen tijd heeft om het hongerige kind te drinken te geven. En zie, de blanke vrouw buigt zich voorover, neemt het kindje, alsof het een pop is, houdt het kalm onder water, totdat het dood is, en werpt het dan neer voor de vertwijfelde moeder, die geen hand heeft kunnen uitsteken om haar kindje te helpen. Wij horen duidelijk de blanke vrouw zeggen: „Hier, neem je brul-aap, nu zal die mij niet meer storen in mijn slaap.”

Nergens zien wij enig gezinsleven. Het huwelijk is er verboden, opdat zij niet zouden gaan denken, dat zij mensen zijn. Zij worden gedwongen om te leven als dieren. Overal lopen half-blanke kinderen rond. Maar het is onder bedreiging van de zwaarste straf verboden de naam van de vader te noemen of er naar te vragen.

De muziek klinkt nu als een vervloeking. Het is, alsof wij een stem donderend horen uitroepen: „Daar is een stem des bloeds van Uw broeder, die tot Mij roept van de aardbodem. En nu zij dit land vervloekt, dat zijne mond heeft open gedaan om Uws broeders bloed van Uw hand te ontvangen. Als gij de aardbodem bouwen zult, zal hij U zijn vermogen niet meer geven, totdat elke gulden, die hier werd geroofd, is vergoed, totdat al het bloed, dat hier werd vergoten, is verzoend, en alle tranen, die hier vloeiden, met tranen van berouw zijn betaald.”

Het is alsof wij een gestalte zien, die bij de wilde,

hartstochtelijke accoorden van het orkest een schaal, met vervloekingen gevuld, uitgiet over het land en al het gewas verdord ineen doet krimpen en het water der rivieren in bloed verandert.

Van achter de zwarte wolken komt de maan te voorschijn. Haar zilveren stralen vallen op het bos en veranderen het in een feeënland zo wonder-schoon, dat men het nooit vergeten kan, als men het eens heeft gezien. Hemelse vrede daalt néér over het donkere dal der aarde.

Het orkest speelt nog steeds. Maar het zijn niet meer de wilde tonen van het Allegro. Zacht en innig klinkt nu door het bos een *Andante*. De ogen zoeken naar omhoog, waar duizenden sterretjes glimlachend een lied van stille vrede, van reine liefde, van een geloof sterk tot in de dood mijmeren. Slechts de fijnste instrumenten van het orkest spelen hier mee. De maan heeft de leiding van dit gedeelte. En nu zingt zij een solo, zacht en teer. Alles zwijgt en luistert met ingehouden adem. Zij zingt van de Zoon van God, die de wereld zo lief heeft gehad, dat Hij Zijn leven aan het kruis heeft gelaten, opdat Hij redden en zalig mocht maken, allen die in Hem geloven. Zij zingt van mensen, die door deze goddelijke liefde gered, hun leven laten voor hun medemensen.

Ik zag eens, zingt zij, toen ik in een ander land op reis was en toevallig door de ramen van een kerk naar binnen keek, een jong paar knielend daar liggen, terwijl de zegen over hen werd uitgesproken. Ik hoorde, dat tot hen werd gesproken over mensen in grote nood, in de macht van ruwe, roofzuchtige, geweldadige onderdrukkers, over mensen in diepe duisternis van het heidendom, die de liefde Gods en het heil in Christus niet kennen. Ik hoorde iemand tegen hen zeggen: „Gaat henen naar dat land des doods en der tranen en tracht een ziel te winnen voor het Lam.” Daarop kuste en zegende hij hen.

Ook ik sloop er langs en kustte de jonge bruid, die zo blijmoedig en vrijmoedig daar lag, niet wetend welk lijden zij op zich nam. De gemeente zong een afscheidslied: „Gaaf in vrede met Uw Heiland.“ En terwijl zij dit zongen, gingen allen naar hen toe en drukten hun handen ten afscheid.

Later zag ik hen weer, en wel op de onstuimige oceaan aan boord van een zeilschip, dat geweldig heen en weer werd geslingerd. Zij lagen op hun knieën en baden tot God, dat Hij hen bewaren wilde, opdat zij hun doel mochten bereiken en hun leven mochten geven voor het heil van hen, die in Suriname in zo grote nood leven.

Toen zag ik hen weer in een corjaal naar het bosland van Suriname varen. Ik waarschuwde hen en zei, dat dit het land des doods was, waar zij ontzettend veel te lijden zouden hebben, misschien zelfs spoedig zouden moeten sterven. Doch zij antwoordden, dat zij dat wel wisten, maar dat zij juist daarom waren gekomen om het Evangelie van zalig leven te brengen naar dit land des doods.

Innig en ontroerend wordt de stem van de maan, terwijl zij het leven van deze mensen bezingt, het lijden en het strijden van hen en van anderen, die na hen kwamen met hetzelfde doel. Zij bezingt, hoe zij hebben geleden en gestreden, gebeden en geworsteld, hoe de vrouwen eenzaam en verlaten in het grote bos van Suriname hebben geleefd, terwijl de mannen op reis waren in de brandende zon, op de rivieren, in levensgevaar in de stroomversnellingen, in het bos tussen slangen en muskieten, altijd zoekend naar zielen, die zich wilden laten winnen voor het Lam.

Zij zingt van graven, die werden gedolven, van tranen, die vloeiden bij het bedden in de koude aarde van een kindje, van een vader of moeder, die aan het dodelijke klimaat ten offer vielen.

„Komt en ziet“, roept zij ons toe, „ik wil U tonen het zaad der Mooren“. Wij zien haast niets, maar

toch ontdekken wij op tal van plaatsen, alom in het bos, geheel verborgen onder de donkere takken, onder het weefsel van duizenden slingerplanten, resten van graven, die reeds lang door de mensen vergeten zijn. Slechts vogeltjes zingen er des morgens en des avonds een lied ter ere van hen die hier rusten. Wij kunnen ze niet tellen, maar het is een lange, lange rij, ver over de tweehonderd graven. „Vergeten helden des geloofs en der liefde“, horen wij de maan zingen. Veel vrucht zagen zij niet op hun werk, velen hunner stierven zonder de taal te kennen. Maar toch is het zaad heerlijk gaan kiemen. Het land is vol van de zegen van het Evangelie door hen gebracht.

En nu begint een jubelend Scherzo van het orkest. En terwijl wij naar dit jubellied luisteren, zien wij het land geheel veranderen door de macht van het Evangelie der liefde in Jezus Christus. De vestingen van den satan storten terneer en verdwijnen en het licht breekt door tot in de diepste duisternis van het heidendom. De jubelkreet der vrijmaking der slaven klinkt van het ene einde van Suriname naar het andere. Onbeschrijfelijke vreugde vult de harten van de mishandelde en ongelukkige schepselen, die nu vrije mensen zijn geworden.

Wij zien, hoe op de bevrijdingsdag, 1 Juli 1863, tienduizenden zwarte mensen naar het Evangelie luisteren, naar aanleiding van de tekst: „Indien de Zoon Gods U vrij gemaakt zal hebben, zult gij waarlijk vrij zijn.“

Met diepe ontroering luisteren zij naar het Woord Gods, dat nu ook voor hen is, horen zij van de liefde Gods, die ook hen geldt en van de uitnodiging om tot Hem te komen, die hen waarlijk vrij en gelukkig wil maken.

En als dan de zendelingen hun verkondigen, dat zij vanaf die dag vrije mensen en burgers zijn, vrijgekocht door Koning Willem III, dan gaat er een

jubelkreet omhoog van al deze schepselen, die alles in het woud doet meetrillen in deze accoorden van onbeschrijfelijke vreugde.

„Komt“, zeggen de zendelingen, „en legt Uw leven in Zijn Heilandshand, dan zal Hij dat leven heerlijk zegenen“. Dan buigen de tienduizenden hun knieën, de zendelingen gaan hun voor in dankgebed en bevelen de verdrukte en mishandelde mensen in Zijn hoede.

Dan klinkt het antwoord van al deze vreugdedronkene mensenkinderen : „Amen ! Ja, Here Jezus, hier zijn wij om ons nu voortaan door U en door Uw dienstknechten te laten leiden. Nu zijn wij vrij, maar wij willen niet vrij zijn. Neem Gij ons nu en laat ons Uwe slaven zijn“.

Bij deze woorden zwijgen alle instrumenten, tot plotseling een machtige paukenslag door het woud dreunt als Gods antwoord op dit gebed. En dan zet het orkest opnieuw in en speelt een jubellied der vreugde, dat de diepste snaren van de menselijke ziel mee doet trillen.

In diepe gedachten verzonken, luisteren wij naar deze betoverende muziek van jubelende vreugde, die elk blad van het bos doet meezingen en meespelen ; ja, zelfs de golfjes van de rivier doet huppelen van vreugde.

Dan gaat de muziek weer over in een deftig en verheven Adagio, een fantasie op het koraal „Komt, dankt nu allen God“. En luisterende zien wij de mensen bij duizenden naar de zendelingen toestromen om onderwezen en gedoopt te worden, om te leren lezen en schrijven en tot mensen opgevoed te worden. Kerk op kerk verrijst in dit land van diepe duisternis en wrede slavernij. Mensen in witte klederen stromen de kerken binnen. Wij kunnen onze ogen haast niet geloven, dat het heus dezelfde mensen zijn, die wij daar kort geleden zo ellendig zagen rondlopen. Wij horen hun krachtige en blijde dankliederen. Niet alleen uitwendig zijn zij vrij ge-

worden. Het Lam Gods heeft hen rein gewassen van al hun zonden. De Leeuw uit Juda heeft overwonnen op de vorst der duisternis, die hen gevangen hield.

Maar wij zien nog meer dan dit. Terwijl overal in het land kerk op kerk verrijst en scholen worden gebouwd, terwijl de vrijgekomen slaven hun hutten bouwen, verzinken de plantages in het woekerend struikgewas van het bos en worden eronder bedolven. De altaren van den Mammon verdwijnen, het een na het ander. Het gouden kalf wordt vermalen en verstrooid over de aardbodem, die zoveel mensenbloed en mensentränen heeft gedronken. „Nooit zult gij meer vruchten dragen, totdat dit alles is verzoend!” horen wij weer de stem zeggen. De cacao-bomen verdrogen en sterven, de bladeren der bananen rollen in elkaar en de bomen vallen ter aarde. De koffie-bessen worden zwart en vallen van de takken. Het bos neemt overal de overhand en begraaft, als het ware, het gehele land onder zich. Bibberend van koorts vluchten vele mensen, die er geen goud meer vinden, het land uit. Slechts in de benedenstreken naar de zee toe houdt men kleine stukken land in bezit en worstelt men tegen ongetelde en machtige vijanden. Ziekte en nood verspreiden zich over het land. Het wordt meer en meer het vergeten land, vergeten zelfs door het moederland, waar paleizen zijn gebouwd van Surinaams goud, waar enorme rijkdommen naar toe zijn gevloeid uit de vroeger zo bloeiende en rijke kolonie.

Er gaat een diepe zucht door de muziek. Maar dan horen wij een stem zeggen: „Niet altijd zal dit zo blijven; de dag zal komen, dat de moeder haar vergeten kind weer zal vinden en met al de liefde, die dan in haar wakker zal worden, zal trachten, het geleden onrecht weer goed te maken.”

Duizenden handen en handjes komen alom in het moederland te voorschijn, dragende offeranden der liefde voor de Zending in dit ongelukkige land. Tai van knieën buigen er zich, en vele harten smeken

God om hulp en zegen voor dit land en dit volk. De Herrnhutter-Zending, waar men haast niets van wist en weinig om gaf in het moederland, wordt bekend en bemind. Jonge mensen geven zich voor dit Zendingswerk op. En opziende ontdekken wij, dat de nacht voorbij is. Als een gouden kogel verrijst de zon boven het Surinaamse woud en doet alles glimmen en stralen in schitterende kleuren, terwijl de vogels hun jubelende liederen doen horen.

Het slot van de symphonie klinkt zacht en teer. Het wekt in ons de hoop op betere tijden voor dit land, waar eens de wrede slavenknoet heerste, maar dat nu bezig is de liefde van het moederland te herwinnen en een ereplaats onder haar kinderen te gaan innemen.

WONDERLIJKE GODSDIENSTOEFENINGEN IN HET SURINAAMSE OERWOUD.

Het oerwoud verblijdt zijn bewoners niet alleen met zijn aangrijpende concerten, die een ieder, die ze bijgewoond heeft en oren heeft om te horen, onvergetelijk blijven, het geeft ook onderwijs in Gods weg, Gods wet en Gods wil. Het leert allen, die willen luisteren en zien, waarin het hoogste geluk bestaat en hoe dit gevonden wordt. Het wijst ons de weg van omlaag naar omhoog, uit de duisternis tot het licht, uit het onedele, lage tot het reine, hoge, van egoïsme tot altruïsme, van de kleine gesloten wereld van zelfzucht tot een leven in dienst van de algemeenheid. Het leert ons, dat wie zich in dienst stelt van het andere, daardoor zelf geholpen en gezegend wordt. Hoe vaak hebben wij daar niet zulk een godsdienstoefening, zulk een wijdingsdienst van het woud meegemaakt en een grote zegen ontvangen. In de dagen van verdriet, van zorgen en bekommernissen, zochten wij vaak dit stille woud op om ons te laten troosten en aanwakkeren. In tijden van kamp en strijd en verwijfeling lieten wij het tot ons spreken en gingen steeds gesterkt weer naar huis.

Als de moed ons ontviel in de strijd tegen de slechtheid en verdorvenheid der mensen en wij geen weg zagen voor Gods Evangelie in deze wereld van lage instincten en hartstochten, van geweld, leugen en bedrog, van grenzenloze zelfzucht, van hoogmoed en verwaandheid, dan namen wij onze plaats in in de grote „Kerk” van het eindeloze oerwoud en luis-

terden naar wat „de Prediker” ons te zeggen had. Met Hem deelden wij ook onze vreugde en blijdschap, wanneer deze ons door het leven werd beschoren.

Zo leerden wij dit oerwoud liefhebben, omdat wij liefhadden het hoge, het hemelse, waarvan het ons altijd wist te vertellen.

Eigenlijk is het onverschillig, wanneer je het oerwoud opzoekt, bij dag of bij nacht, bij zonsopgang of zonsondergang, het heeft je altijd iets te zeggen. Je bent dus aan geen tijd en ook aan geen plaats gebonden, wanneer je hier een „godsdiensstofening” wilt bijwonen. Het enige noodzakelijke is, dat je een open oor moet hebben voor ieder geluid, een open oog voor al wat er te zien valt en een open hart voor iedere indruk.

Wie zó dit grote kerkgebouw, door de grote Schepper zelf gebouwd, binnentreedt, ontdekt spoedig, dat hier eigenlijk ook geen sprake is van een bepaalde predikant. Alles hier heeft U iets te zeggen, heeft een of andere verborgene wijsheid U te verkondigen.

Het liefst ga je in een hangmat liggen luisteren naar al de stemmen, die tot je komen. Of je laat je boot geruisloos met de stroom meedrijven onder de zachtruisende palmen langs de oevers. Doch vooral moet je zelf stil zijn, de kunst verstaan, gelijk de Indianen, de rode kinderen van het oerwoud, die kunst hebben geleerd, om zonder enig geluid zich in deze gewijde wereld voort te bewegen.

Wie oren heeft om te horen, die hoort dan, wat de grote Prediker ons door dit woord te zeggen heeft.

DE WOUDEUS EN ZIJN BLOEMENPRACTH.

Wij zitten in onze boot, die bijna onbeweeglijk in een smalle „kreek”, een zijriviertje, ligt en kijken naar het wilde, ondoordringbare woud langs de

oevers. Het is een wonderlijk weefsel van allerlei kleuren en een net zo wonderlijk mengsel van allerlei geuren. De enkele planten zijn niet van elkaar te onderscheiden. Wij kunnen niet zien, waar zij beginnen en waar zij ophouden.

Hier en daar staat er een majestueuze woudreus tussen in. Onwillekeurig glijdt onze blik langs deze machtige boom naar omhoog. Daar ontdekken wij een zee van bloemen, alsof de hele boom een enorme bloemenstruik was. Verbaasd kijken wij naar deze kleurenpracht daar hoog boven in de lucht. Hoe komt dit bloementapijt daar boven op de woudreus te liggen? Welke hand zou het daar uitgespreid hebben? Of zou het werkelijk mogelijk zijn, dat zulke grote bomen zelf zulk een bloemenpracht kunnen voortbrengen?

Het lijkt ons, alsof wij een sarcastisch gelach vanuit het woud horen en een stem ons toeroept: „Gij domme mensen, die de hoogste wetten van het leven niet kent, komt en ziet, en ik zal U deze wet leren kennen.“

Wij stappen uit onze boot en trachten door te dringen tot dicht bij de woudreus. Slechts met behulp van een grote kris lukt het ons, een weg door het kreupelhout heen te banen. Er is echter weinig te zien. Overal is hetzelfde weefsel van wild door en in elkaar groeiende planten. Ja, het is zelfs onmogelijk, de stam van de woudreus te zien, want hij is totaal begroeid en overwoekerd door slingerplanten en parasieten. Nu wordt het ons echter duidelijk, dat al dat schijnbaar parasiterend leven, al dat onttembaar gewoeker van onkruid, waar je je slechts met de grootste moeite en zelfs vanwege het ongedierte, dat er in huist, met gevaar voor je leven, een weg doorheen kunt banen, verband houdt met dat schone bloementapijt hoog daar boven.

„Komt en ziet“, zegt de stem weer. En nu ontdekken wij, dat ongetelde stengels, waarvan wij reeds een grote hoeveelheid hebben doorgekapt, zich een

weg hebben weten te banen naar de woudreus toe. Diep beneden in het donkere bos, waar nooit een zonnestraal doordrong, zijn zij ontsproten. Een onttembaar verlangen naar licht en ruimte vervulde deze aan de aarde gebonden wezens. Zij drongen door al het kreupelhout heen over doornen en distelen, ja zijn met hen in een kamp op leven en dood gewikkeld. Wie de stam van de woudreus, die alles als een machtige magneet schijnt aan te trekken, bereikte, had het gewonnen. Wel was hier ook nog geen licht en geen ruimte; wel moest ook hier de strijd met al de elkaar overwoekerende planten worden voortgezet. Doch hoe eigenaardig, door deze onderlinge strijd werden zij niet opgehouden, niet tegengehouden, maar als het ware voortgeduwd. Want zij streefden naar hetzelfde doel. Zo droeg het ene het andere, en zich vasthakend aan de stam en de takken van de woudreus, baanden zij zich ongelooft snel een weg hoger en hoger, alle moeilijkheden overwinnend, totdat zij doorgebroken waren en nu hoog daar boven zich als een tapijt over alles heen spreidden, lachend in het helle licht. De stengel, die beneden in de duisternis op dood hout leek, zonder sap, zonder kleur en zonder geur, nauwelijks de wereld van licht en ruimte bereikt hebbend, ontwikkelde daar een leven zo pompeus en weelderig, dat het onbegrijpelijk is, waar dit leven vandaan komt.

„Ziet ge het?“ zegt de stem uit het woud, „dat is het ware levensdoel: door kamp en strijd naar omhoog, omhoog naar licht en ruimte, tot de hoogste toppen toe. Geen boom is te hoog om te beklimmen, geen kreupelhout te dicht om er door heen te breken, geen doornen zo scherp dat je voor hen terug zou schrikken. God heeft U geschapen tot Zichzelf, rusteloos jagend naar Hem; Uw ziel kan nergens rust vinden, voordat zij zich kan koesteren in de zonneshijn van Zijn liefde, voordat de stralen van Zijn Goddelijk licht alle poriën van Uw ziel en geest

doordringen en uit Uw leven zulk een bloementapijt maken, gelijk gij dat hier vóór U door deze slingerplanten geïllustreerd ziet. Klim op tot God, jaag naar het licht uit Hem, zuig Zijn Goddelijk licht in U op. En verlicht dan met Uw licht de donkere wereld rondom U en tracht al het donkere en sombere daarin te verlichten. Laat de kleurenrijkdom van Uw bloemenpracht hen mede bedekken, die zelf geen bloemen kunnen voortbrengen. Maar vergeet daarboven nimmer, ook maar één ogenblik, hoe dun en zwak Uw stengel is en dat ge hoegenaamd niets zoudt betekenen, indien ge niet zelf gedragen werd!"

„Maar”, antwoorden wij peinzend, „wij zagen zo vele van deze plantjes slap en verwelkt hangen. Zij hadden de schijnbaar hopeloze kamp gestreden, met ontzaglijke moeite het doel bereikt en de overwinning behaald. Doch slechts zo kort had de vreugde geduurd. Een paar dagen mochten zij van hun eigen bloemenpracht genieten. Toen zijn zij weer in elkaar gezakt en hun schitterende bloemen zijn verdwenen. Slap en uitgeput hingen de stengels op de takken van de woudreus, die bezig was, deze nu nutteloos geworden wezens van zich af te schudden. Zo was dus al deze moeite naar omhoog tevergeefs en zinloos. Het eind kwam toch steeds beneden, waar de resten van al deze kleurenpracht als een nietig stofje moesten vergaan.”

...„Vergaan!” protesteert de stem uit het woud. „Hier vergaat niets. Wie zijn doel heeft bereikt en voor kortere of langere tijd van de zonneshijn van het leven heeft mogen genieten en met die door den Schepper geschonken gaven heeft mogen dienen, geeft zich over aan zijn Schepper om naar Zijn wil verder te dienen. Komt en ziet de rijke humusbodem, waaruit al dit weelderige leven voortkomt. Hier vindt al wat leeft overvloed van voedsel door hen, die stierven. Of wij leven, of wij sterven, altijd is het dienst aan het andere.

Geen boom eet zijn eigen vruchten, geen rivier

drinkt haar eigen water. Alles is altruïstisch geschapen, weerspiegelend den Schepper zelf, die deze wereld eerst geschapen, ze dan met Zijn eigen hartebloed gekocht heeft Zichzelf ten eigendom, en Die in het offer, dat Hij voor de wereld bracht, ons de hoogste wet van het leven wil leren: de wet van het offer van zichzelf voor het andere; omhoog tot God te dringen, door alle hindernissen heen, om dan zijn leven te leggen op Zijn altaar, het aan Hem te verliezen."

Hier zwijgt de stem. Omhoogkijkend zien wij grote trossen gele bloemen verdord aan de takken hangen. Wij hadden een uur geleden haar stengels beneden doorgehakt en zodoende hun leven met één dagje verkort. Het spijt ons. Want het had zo ontzaglijk veel moeite gekost, daar boven op te komen. Weggaande zakken wij haast weg in de zachte humusbodem. . . . van hen, die stierven.

Wij gaan vol gepeins terug naar onze boot. Wij weten niet meer, wat groter is, daar boventemogen dienen met een heerlijk kleurentapijt of hier beneden zich te mogen geven om hen te voeden, die daar boven deze kleurenpracht ten toon spreiden. . . .

Terwijl wij met onze boot weggroeien, zien wij kans een van deze grote, gele bloemen te plukken, die wij als een kleinood willen bewaren. Want het verhaal van deze bloemen zal ons helpen, wanneer het leven donker, de strijd zwaar is, en al het jagen naar omhoog, al het dienen in deze wereld van verwording en goddeloosheid, zinloos wil schijnen.

DE BANANENBOOM.

Wij roeien langs een eenzaam liggende hut in het woud. Idyllisch en vreedzaam ligt zij daar, ongestoord door bureu. Wie en wat zou hier deze diepe, stille vrede storen? Geen gedruis uit de grote, drukke wereld dringt door tot hier. Het enige, wat

men hoort, is het zachte gonzen der insecten en het stille ruisen van de wind in de bomen.

Er is een mooie aanplanting van bananen vóór de hut. De enorme bladeren bewegen zich spelend in de zonnestralen, vol leven en kracht. Het is een lust om zulk een boom te zien, zo sappig, zo tintelend van leven, gebogen onder de last van zijn eigen vruchten. Er is geen andere boom, die hem in dit opzicht evenaart.

De eigenaar is juist bezig, een grote bos bananen te kappen, terwijl zijn zoontjes er belangstellend naar staan te kijken. Een krachtige kap met het bosmes doet de hele boom met de bananen neerstorten, en een grote bananenbos wordt naar de hut gedragen.

„Wat jammer“, zeggen wij, „om zo de hele boom te kappen ter wille van de vrucht. Is dat niet de kip slachten om het ei?“ Lachend schudt het bos zijn takken. „Niet zó, vrienden. Wat daar gebeurde, is het hoogste en schoonste doel van het leven. Wij allen zijn jaloers op de bananenboom, want hij is door de Schepper bijzonder begenadigd. Hij heeft de grootste wijsheid van alle bomen en het beste inzicht van een gelukkig en gezegend leven. Wel is zijn levensduur maar zeer kort — slechts ongeveer een jaar —, maar in die tijd bereikt hij meer dan vele bomen in een eeuw. Hij ontwikkelt een enorme levenskracht. Maar die verknoeit hij niet aan onnutte dingen. Hij is, als het ware, slechts een kanaal, waardoor levenskrachten stromen, die hij verder geeft. Hij concentreert al zijn energie op de twee voornaamste dingen van het leven: het leven na de dood en het heil van anderen.“

„Hoe zo?“ vragen wij verwonderd, „hij ligt toch nu daar dood en zal spoedig als een onnut ding weggeworpen en vergeten zijn. Ons dunkt, dat hij niet veel plezier van zijn leventje gehad heeft.“

„Niet zo oppervlakkig oordelen“, zegt het bos. „Kijkt naar de plaats, waar hij gestaan heeft. Daar

zijn reeds kinderen en kleinkinderen, die zijn naam en zijn aard verder zullen dragen tot in duizenden geslachten en zijn goede hoedanigheden verder zullen ontwikkelen. Dat is wat de bananenboom doet : zodra hij geplant is, begint hij er direct voor te zorgen, dat hij niet zal vergaan, wanneer hij zijn aardse taak volbracht heeft. Spoedig schieten kleine boompjes naast hem op uit de grond, waar hij zijn machtige bladeren beschermend over heen spreidt, opdat zij door de zon niet zullen verschroeid en door de plasregen niet zullen verpletterd worden. En nu kan hij zich verder geheel wijden aan zijn eigenlijke taak, het vormen van zijn vruchten. En dat doet hij dan ook op een verbazingwekkende manier. Zijn vrucht wordt zo groot, dat hij haar zelfs niet dragen kan, maar gesteund moet worden. En wanneer de vrucht rijp is en geschikt voor mensenvoedsel, dan is zijn levenskracht ook uitgeput, en hij valt met zijn vrucht samen ter aarde. Maar voor zijn eigen leven, dat hij in dienst van de hongerige mensheid stelde, staan er 5—10 ranke boompjes op zijn plaats gereed, om zijn taak over te nemen.

„Ik heb mensen hier gezien, die op zulk een bananenboom lijken”, gaat het woud voort. „Zij kwamen uit verre landen, waar zij alles verlaten hadden terwille van mensen hier in dit „Dodenland”, die in nood waren. Ik zag ze hier op eenzame posten, gescheiden van al hetgeen de wereld biedt aan plezier en genot. Ze zochten niets voor zichzelf, maar kenden slechts één doel van hun leven : door te geven al wat zij zelf van God hadden ontvangen. Ik zag ze nederliggen brandend van koorts ; zag ze vaak ook blijmoedig hier sterven na een zeer korte arbeidsduur, vaders, moeders en ook hun kindertjes. Ze rusten hier onder mijn takken. Nauwelijks waren ze weggerukt, of er stonden hier anderen in hun plaats. Ik zag ze honger en dorst lijden, zag hen in duizenden gevaren door slangen en roofdieren en wilde

mensen. Zij woonden in hutten gelijk de Inheemsen, alles opofferend, hun eigen leven niets achtend terwille van hun medemensen, opdat zij die mochten winnen voor hun Heiland. Nu staan er overal kerken, die zij hebben gebouwd, waar de mensen, die vroeger hun Schepper en God niet kenden, Hem nu loven en prijzen. De zwarte kinderen van verdrukte slaven gaan nu naar school en leren veel nuttige dingen voor het leven. Wel rusten die mensen na een kort leven hier onder mijn takken, maar hun werken volgen hen en dragen onuitsprekelijke rijke vrucht."

Wij kijken naar de omgekapte bananenboom, die zijn schone leven gaf voor hen daar in de hut, die nu reeds van de gekookte bananen smullen, een dankgebed opzendend tot Hem, die hen zo weldadig verzorgt op de eenzame plaats in het grote oerwoud.

DE HOLLE WATERPLANTEN.

Onze boot glijdt door een smalle „kreek". Wij moeten ons door meterhoog struikgewas heen werken en komen maar heel langzaam vooruit. Wij hadden daar niet mee gerekend. Want toen wij er enige maanden geleden door heen voeren, was de kreek schoon, en konden wij er glad door heen varen. Hoe is het toch mogelijk, dat in zo korte tijd zulk een wildernis kan ontstaan? vragen wij elkaar verwonderd af.

Dan is het, alsof het bos aan beide oevers luid lacht. „Daar is geen kunst aan. Onderzoekt ze maar eens, al deze schijnbaar weelderige planten. Geen enkele plant of een boom van waarde is er onder te vinden, die voor enig doel gebruikt kan worden. Allemaal zijn ze hol, inwendig leeg, gevuld met vuil water, schijn, vertoon. Raak ze aan, en ze breken. Neem een van de bloemen in uw hand, en ze wordt er stinkend van. Dat soort zoekt altijd zonnige bui-

tenkanten van het leven, waar geen kamp om het bestaan is. Het geeft niets om innerlijkheid, vastheid, schoonheid, deftigheid, denkt nooit aan een levensdoel, waarvoor men zich vormen moet. Het zoekt alleen het genot van het leven. Het neemt geen tijd, geeft zich ook geen moeite om zich te vullen met stoffen, die het verwerken en omzetten kan ten bate van de gemeenschap. In hun jagen naar omhoog zijn deze planten helemaal egoïstisch. En na hun korte, zonnige levensdagen, als de mensen weer komen met hun grote grasmessen om vrij baan te maken, worden zij omgekapt en neergegooid aan beide oevers van de kreek. Het water loopt door de holle stengels, de planten zelf vergaan in de modder en worden niet eens humus. Ze zijn voor niemandal op de aarde geweest."

Wij nemen er enkele in onze hand, werpen ze dan weer met weezin weg en antwoorden: „Gij, bos van hoge, sterke, nuttige bomen, gij hebt gelijk, welk een hol bestaan, slechts te leven voor zichzelf, slechts zijn eigen geluk te zoeken. Hoe ontzettend moet het eind daarvan zijn."

„Maar", zegt het bos, „ik zag ook zulk „gewas" onder de mensen hier. Dikwijls was ik getuige, hoe zij meenden dansend en drinkend en het leven genietend, het geluk te kunnen grijpen. Er waren blanke mensen hier uit het land der Christenen, die, naar het scheen, al hun eergevoel, al hun zedelijkheid, al wat men karakter noemt, daarginder gelaten hadden. Lichtzinnige, holle mensen waren het, met vuil modderwater gevuld. Nooit hoorde ik ze spreken van andere dingen dan de bevrediging van hun begeerten en hartstochten. Zij vroegen nooit naar het wee en wel van anderen. Integendeel — zij gebruikten hun medemensen als speelgoed. En om zich zelf te beschermen tegen onaangename gevolgen maakten zij wetten, die wij goddeloos moeten noemen. Zo verboden zij b.v. het onderzoek naar 't vaderschap. De kinderen, die er geboren werden, hadden geen

vader ; de vrouw, die ze ter wereld bracht, had geen man. Zij mocht de naam van de vader van haar kinderen niet noemen. Slechts de naam van de arme moeder was te vinden in het boek van de Burgerlijke Stand. Op haar rustte ook de gehele last van de opvoeding en verzorging van de kinderen. Telkens zochten die mannen naar nieuw speelgoed en wierpen dan het oude weg. Zo groeide geslacht na geslacht op in dit land ; vaderloze mensen, kinderen van zulke lichtzinnige, ledige, wellustige vaders, die hun kinderen geheel aan hun lot overlieten. Wie zal nu het oordeel vellen over dit geslacht ? Wie zal de steen op hen werpen, wanneer zij lichtzinnig zijn als hun vader, wanneer zij zwak zijn tegenover de verzoeken van het leven, wanneer zij de voetstappen volgen van hen, aan wie zij het leven te danken hebben ?

Toch zeker zij niet, die wij horen zeggen: „Give me the raw negro. Met dit soort is niets te beginnen.“ Zouden zij gelijk hebben — aan wie dan de schuld ?

Wij slaan met de roeiriem tegen al dat vuile gewas en banen er ons een weg door heen. Op zulk een plaats vertoeft men niet langer dan nodig is.

DE ROOFVOGEL EN DE SLANG ELKAAR VERMOORDEND.

Wat een merkwaardig ding ligt toch daar op het bospaadje ? Zou het een dier of een vogel zijn ? We gaan er heen om het te bekijken. Het blijkt een grote roofvogel te zijn, die, naar het schijnt, stervende is. Wat zou hem schelen ? Nooit zagen wij een zieke vogel in het bos. Hij is zeker wel aangeschoten, want zijn vleugels liggen zo eigenaardig onordelijk als gebroken langs zijn lichaam. Langzaam beweegt hij zijn kop naar ons toe. Doch hij probeert niet eens weg te vliegen. Zijn ogen zijn mat van de naderende dood, en toch schieten zij, als het ware, vuur van haat en pijn. Wij willen hem optillen, maar trekken

verschrikt onze hand terug, want wij ontdekken, dat een lange slang zich strak om de vogel heeft gewikkeld, zodat hij zich niet verroeren kan. En de vogel heeft zijn scherpe klauwen diep in de slang geboord, zodat ook zij niet los zal kunnen komen, maar venijnig bijtend de dood afwacht. Zo zijn dan die bezig elkaar te vermoorden, omdat de een de ander in dodelijke haat vasthoudt, ofschoon zij niet het geringste tegen elkaar konden hebben. Er was immers plaats genoeg voor hen beiden in de wereld? Nu zou het ook geen zin hebben hen van elkaar te scheiden, de dood heeft reeds zijn stempel op ze gedrukt. Niemand zou het nu ook wagen, de vogel van uit de veelvuldige en krampachtige omwikkeling van de woedende, venijnige slang te redden. En ook de roofvogel zou nu niet meer zijn klauwen uit het vlees van de slang kunnen trekken.

Wij nemen een stok en werpen beiden in het water. Daar zal de doodstrijd korter en minder pijnlijk zijn.

Verwonderd vragen we ons af, wat toch die twee nu konden hebben om zo'n strijd tegen elkaar te beginnen en elkaar op deze afschuwelijke wijze te vermoorden, de koning van de lucht, die in zijn eindeloos rijk nooit door de slang, de koning van het kreupelhout belemmerd kon worden.

„Neen”, zegt het woud, „zij hebben eigenlijk geen strijd gezocht. Zij wilden elkaars rijk niet veroveren. Maar de roofvogel was het, die in zijn begeerlijkheid naar roof zijn ogen en zijn verstand niet gebruikte. Hoog in de lucht zwevend zag hij beneden in het gras iets bewegen. Hij dacht er niet over na, wat het zijn kon, maar meende, dat het wel iets voor hem moest zijn. Als een pijl schoot hij naar beneden en boorde zijn scherpe klauwen in de slang, schoot weer naar omhoog om te doen zoals hij gewend was met vissen, ratten en andere dieren, die hij pakte: van hoog, hoog uit de lucht ze naar beneden te laten vallen en ze te verpletteren, om ze daarna gemakkelijker te kunnen opeten.

Maar neer, zo ging het deze keer niet. Wel schoot hij pijlsnel naar omhoog. Maar daar hoog boven in de lucht begon de kamp op leven en dood. De slang zei: „Moet ik sterven, dan sterven wij samen.“ Toen bond hij de vleugels van de vogel vast, zodat hij zich niet verroeren kon. En zij stortten beiden als een steen naar beneden.

„Dat is het einde van alle roofzucht,“ zegt het bos ernstig. „Och, hoe dikwijls zag ik dat niet hier in mijn rijk. Ik zag hier rare en domme mensen zonder reden elkaar vernielen en te gronde richten. Niet, dat zij het moesten doen om te kunnen leven, maar de roofzucht en de begeerlijkheid maakte ze razend en dom.

Ik zag de goudzoekers hier onder mijn struiken woelen; met ogen die gloeiden van koorts, van malaria, dysenterie en typhus, zochten zij in de aarde naar het glimmend goud. Velen hunner bleven hier liggen, vermoord door anderen die hun het goud niet gunden. Ik maakte hun een bed van mijn loof, en in korte tijd deden de roofdieren, de gieren en de mieren elk spoor van hen verdwijnen. Alleen het hak- en het bosmes liggen nog daar en een enkele keer bleef er ook een stukje goud liggen, waar de dode hand had gelegen. Maar er is geen adres bij, zodat men niet weten kan, van wie het was.

Er was ook een tijd, dat ik vaak sluipende Indianen zag die met een mes in hun mond en een tomahawk in hun hand door het struikgewas aan mijn voeten kropen. Zij waren door blanken gehoord om de bosnegerdorpen te overvallen en de Bosnegers levend of dood naar hen toe te brengen. Onbeschrijfelijk vreselijke tonelen werden daar afgespeeld in het anders zo stille en vreedzame bos. Ik hoorde mannen, vrouwen en kinderen gillen en schreeuwen, en hun gegil en hun angstkreten drongen door tot in de verste hoeken van het stille woud. Mijn wortels kregen bloed te drinken, en de aarde werd verzadigd van mensenvlees, beiden van Indianen en van Bos-

negers. Ze lagen er met verpletterde hoofden, met een pijl in hun borst, met diepe messteken in hun lichamen.

Dan zag ik op andere plaatsen vuur. O, hoe brandde het. De hutten der Indianen stonden in vuur en vlam. De velden rondom de hutten brandden ook. Ik zag mensen in het vuur storten en levend verbranden. Ontzettend was het om aan te zien en om aan te horen. Zij die trachtten te vluchten van het vuur werden neergeslagen als door onzichtbare handen uit het bos. Slechts enkelen ontkwamen aan deze vreselijke dood. En wanneer alles weer stil was, dan zag ik zwarte, naakte mensen wegkruipen, en ik hoorde ze tegen elkaar fluisteren: „Wi kisi dem boen boen, dem no sa kom baka moro vo kili wi” (wij hebben hen goed te pakken gehad, zij zullen niet meer terug komen om ons te doden). Zo zag ik dorp na dorp van de Indianen in rook opgaan. Niemand dan ik zag, waar de moordenaars vandaan kwamen en waar zij heengingen, niemand zocht ook ooit naar hen, want het waren immers maar de „onnutte, luie Indianen”, die uitgeroeid werden, die men toch niet voor slaven kon gebruiken. Zij hadden het trouwens ook zelf gezocht door zich vrienden te maken met de god der blanken, de Mammon, die zij nooit vroeger gekend en gediend hadden. En het eind van hen, die hem aanbidden, is altijd verschrikkelijk. Hij leidt zijn aanhangers ten verderve.

Wij kijken naar de roofvogel en de slang in het water. Ze liggen nog steeds op dezelfde plaats en houden elkaar krampachtig vast. Lang zal hun strijd niet meer duren, want af en toe worden zij eventjes naar beneden getrokken. De vissen hebben een buit gevonden en zullen spoedig door een feestmaaltijd de twee vijanden voor goed doen verdwijnen.

Een diepe zucht rijst omhoog uit ons hart, want och, gaat het niet net zo toe in de wereld der mensen, die God geschapen heeft naar Zijn eigen beeltenis en met het doel om Hem te dienen in liefde en

zelfverloochening. Hoe zal het eind zijn van de verdoolde en verdwaasde mensheid, indien zij zich niet door God laat redden en bekeren ?

DE WOUDEUS EN DE WOEKERPLANTEN.

Er ligt een geweldige woudreus omgevallen. In de val heeft hij tal van andere bomen mee omvergetrokken en ze verpletterd. Wij banen er ons een weg heen om te onderzoeken, waarom hij gevallen mocht zijn. Geen stormwind kan toch sterk genoeg zijn om zulk een reus omver te werpen. En ziet, de oorzaak wordt dadelijk ontdekt. Want vanaf de wortels tot boven in de bovenste takken is hij totaal bedekt met woekerplanten. Men heeft er geen idee van, wat zulk een boom te dragen kan hebben. Zelfs de krachtigste moet tenslotte uitgeput raken, zelfs de sterkste woudreus moet tenslotte het onderspit delven in deze vreselijke uitputtingsstrijd. Er is parasiet aan parasiet, ja zelfs boven op elkaar zitten zij. Het lijkt wel alsof zij het aan elkaar niet gunnen zo lekkertjes door deze reus onderhouden te worden, alsof zij ja-loers op elkaar waren vanwege de goede plaats, die zij hadden gevonden. Lang had deze nare kamp en strijd plaats gehad en ze hadden elkaar opzij geduwd, doen stikken en vergaan, totdat op een goede dag een sterke wind er een eind aan maakte, en alles ondersteboven gooide. En nu ligt de reus daar zonder leven, zonder voedsel voor zichzelf en zijn uitbuiters. Nóg houden zij wel enigszins het leven door zijn sap. Maar ook daaraan zal spoedig een eind komen. Zij zijn gedoemd om te sterven met hun prooi.

Wij luisteren. Het is alsof iemand zacht en toch zo ernstig spreekt. Een stem fluistert ons uit het bos toe : „*Dit is een stuk van de Surinaamse geschiedenis. Ik was rijk en schoon en sterk. Er was overvloed van voedsel voor mijn kinderen in mijn huis. ik had onmetelijke bezittingen aan vruchtbaar land,*

en er was goud in mijn schoot. Ik had mijn kinderen rijk en gelukkig kunnen maken, ik zou ook graag voor hen en voor elkeen, die eerlijk hier een stuk brood kwam zoeken, een goede moeder zijn geweest. Er was plaats en voedsel voor honderdduizenden. Er was ook welstand in mijn land. Grote schepen kwamen de rivieren op om kostbare ladingen te halen. Er gingen tonnen gouds weg. Ginder over de grote zee werden paleizen gebouwd van mijn goud. En ik zou er niet arm door zijn geworden. Maar toen zag ik misselijke dingen hier gebeuren. Veel daarvan kan ik nu niet vertellen, dat zal ik wel bij een andere gelegenheid doen. Ik zag, hoe velen mijner kinderen geldgierige uitzuigers werden, die elkaar vertrapten om mijn rijkdom. Zij haalden weg, wat te halen viel, maar zij gaven niets of haast niets terug. List, leugen en bedrog namen de overhand. Ik werd bedekt met woekerplanten, de ene boven op de andere. Ik zag de mensen om het gouden kalf dansen, en zij schenen maar één gedachte te hebben: n.l. er een zo groot mogelijk stuk van te krijgen, ten koste van wat dan ook. Het ging er vreselijk naar toe. Menigeen die een beetje dicht bij was gekomen, kreeg een schop van een ander, zodat hij wegrolde en niet zo gauw weer op kon staan. Toen werden stoomketels en machines „door de houtluizen opgevreten“, plantages, die slechts op het papier bestonden, werden gekocht en beplant, terwijl het geld, dat de eigenaren in het moederland voor dat doel zonden, voor meer particuliere doeleinden werden gebruikt.

Toen kwam de dag, dat de slaven vrij werden. De woudeus begon te wankelen, en op een goede dag stortte hij ter aarde, alles verpletterende, wat onder hem kwam. Men heeft veel gedaan om hem weer omhoog te krijgen, maar het mocht niet gelukken. Commissies en syndicaten werden gevormd en hem toegestuurd. Men sprak geleerde woorden en schreef lange rapporten. „Deskundige“ verslagen

werden uitgebracht, en zeer grote voorschotten werden gegeven, maar het mocht niet baten; de reus zonk steeds dieper in de aarde."

Wij kijken rond naar de andere bomen en zuchten diep. Want ach, overal zien wij deze woekerplanten, die parasiteren ten koste van anderen. Zelfs de nieuwe planten, die helemaal uit verre landen hierheen werden gebracht om de kolonie weer naar boven te helpen, lijden er reeds onder, zij sukkelen reeds onder hun last. Zo zullen ook die wel vroeger of later na een kwijnend bestaan onder de druk van de woekeraars bezwijken. En „het kapitaal", dat misschien in de gouden jaren uit Suriname werd gehaald, zal zich hoe langer hoe meer van dit arme land terugtrekken, waar „alles verkeerd loopt en niets rendeert."

HET DRIJFHOUT OP DE RIVIER.

Haast waren wij omgeslagen door een geweldige stoot tegen de boot. Verschrikt kijken wij naar het water, maar daar is niets te zien. Ja, toch, daar komt iets donkers te voorschijn, het verdwijnt weer, komt nog eenmaal boven en verdwijnt dan voor goed. Een drijvende boom.

„Ja," horen wij het bos zeggen, „hij was vroeger bij ons, was groot en sterk en schoon, en hij stond aan de buitenkant van het woud. Daar had hij een heerlijke plaats aan de rivier, en hij had er al wat hij wensen kon : zonneschijn, ruimte, wind en water. Ook had hij een heerlijk uitzicht op de kronkelende rivier, waar hij de eenden duiken en de vissen springen zag, en hij spiegelde zichzelf in het water. Maar juist dit heerlijk bestaan werd zijn ondergang. Het is altijd gevaarlijk, voorrechten boven anderen te genieten, en lang niet allen kunnen het verdragen. Hij werd ontevreden. Hoe graag zou hij met het stromende water mee op reis willen gaan om meer van de wereld te zien achter de bocht van de rivier, meer

van het leven te genieten. Het ging hem vervelen, daar te moeten staan wachten om tot planken te worden gezaagd. Hij boog zich hoe langer hoe meer over het water heen om veel van dat schone uitzicht te genieten. En het eind was, dat hij op een goede dag, nu vele jaren geleden, door een sterke windstoot werd ontworteld en in de rivier geworpen.

Toen begon hij zijn reis, die sedert dien niet meer opgehouden is. Doelloos drijft hij nu heen en weer en wordt van jaar tot jaar onnutter niet alleen, maar ook gevaarlijker. Eerst dreef hij met tak en wortel en een groot deel van zijn stam boven het water. Telkens kwam hij hier langs vol geladen met bonte vogeltjes en eenden. Het zag er zo lustig uit, en hij riep, „Hoezee“, van plezier. Soms dreef hij hier langs met een krokodil slapend op zijn stam. En een andere keer kwam hij aangedreven met Franse vluchtelingen aan boord, die helemaal uit het binnenland als blinde passagiers mee waren gegaan. Het waren gevaarlijke mensen, die uit het Franse verbanningsoord Cayenne waren gevlucht en nu hun toevlucht zochten in Suriname.

Het is nu echter lang geleden, dat hij als vaartuig kon worden gebruikt. Hij is door paalwormen doorboord en met water gevuld. Zijn kroon en zijn wortels heeft hij verloren, en hij drijft nu ondersteboven, tuimelend in de stroom. Vroeger vond hij wel hier en daar rust, doordat hij hangen bleef aan het struikgewas, wanneer hij vlak onder de wal kwam. Maar nu gebeurt dit ook niet meer. Als een gladde aal glijdt hij overal langs. Rusteloos en doelloos drijft en tuimelt hij met de stroom mee heen en weer, op en neer, en hij deugt voor niets meer in de wereld. Ja, hij is zelfs een groot gevaar geworden voor anderen. Hij wordt door elkeen gevreesd, die op de rivier varen moet.

Hij vergat zijn doel, dat hij geschapen was om te dienen. Wij bomen eten onze eigen vruchten niet, en de rivier drinkt haar eigen water niet. Wie naar zijn

eigen doel jaagt en niet naar het doel, waarvoor God hem geschapen heeft, hij wordt gelijk aan deze boom, hij zal spoedig kroon en wortel verliezen en een willoze slaaf van zijn lusten worden. De stroom zal hem meesleuren en hem als dit nutteloze, vuile stuk hout doen tuimelen in de levenszee, waar het door wormen wordt verteerd, totdat het eens in slijk en modder verzinkt.

WILDE BOSVRUCHTEN.

Op onze tocht door het woud zien wij wilde caoovruchten en wilde ananassen overal. We plukken er enige om ze te proeven, maar het valt tegen. Ze zijn niet eetbaar. Hoe zou dat komen, het schijnt toch dezelfde familie te zijn.

Hier begint het woud weer zijn onderwijs, en wij luisteren aandachtig. Er is geen voedsel ter wereld, dat God niet geschapen heeft. Nog nooit is het aan de mensen gelukt iets te maken, dat voedingswaarde heeft. Maar aan de andere kant : God maakt het niet klaar voor ons, niet eens de vruchten. Hij heeft slechts de aanvang gemaakt, de natuurwetten gegeven, de krachten er in gelegd, het doel vastgesteld, en heeft het dan aan de mensen overgelaten, het verder uit- en op te bouwen, het te vormen en te veredelen, het nuttig en dienstbaar te maken; want God wil, dat de mensen Zijn medearbeiders zullen zijn in het opbouwen van de wereld. Maar daarin heeft de Schepper ook aan de mensen een geweldige verantwoordelijkheid opgelegd. Want de aarde met alles wat daarin en daarop is, wacht op hen om onderdanig te worden gemaakt aan de wil en het doel van God. Als de mens zijn plicht verzuimt, dan wordt de wereld een wildernis; hij kan uit de wereld een paradijs of een hel, een hof van vrede en geluk of een plaats van haat en strijd en bitterheid maken. Wij staan hier en wachten op zijn weten en

kunnen om ten zegen van het algemeen dienstbaar te worden gemaakt.

Wij peinzen er zo dikwijls over — zegt het bos verder — hoe het komt, dat de mensen de waarheid zo moeilijk geloven, maar liever de leugens verkiezen. De grote leugenaar heeft hun wijs gemaakt, dat het noodzakelijk is, elkaar te vertrappen en te vernielen, om zelf vooruit te komen. Zo keren zij Gods wet ondersteboven. En het resultaat is, dat er nergens meer vrede is op de ganse aardbodem. Tranen worden geschreid, waar jubelzang omhoog moest gaan. Horen de mensen dan niet de stem van God door de gehele natuur klinken? Wij bomen verkondigen het met onze ranke stammen, met onze dikke takken. De wind zingt het uit in zijn zachte ruisen door ons sappig loof, en in het brullen van de storm, die ons beven en wankelen doet, is het eveneens te horen. De regen vertelt het aan iedereen, en in het lachen van de zonneschijn staat het ook te lezen. De insecten, die van bloem tot bloem vliegen, gonzen het door de lucht. De bloempjes, die hun levensvocht aan de bijen geven, knikken glimlachend, alsof ze wilden zeggen: Het is waar, geloof het toch, wij hebben elkaar nodig, wij kunnen elkaar niet missen. Ja, wij zouden zonder elkaar te gronde gaan.

Wij allen verkondigen het met luide stem van morgen tot avond, van avond tot morgen, jaar in, jaar uit, dat *de weg tot rijkdom en geluk daarin bestaat, dat wij elkaar dienen*. Indien wij elkaar naar omhoog helpen, dan komen wij allen naar omhoog. Zoeken wij een goede, schone plaats voor elkaar, dan vinden wij allen een goede plaats. Geven wij aan elkaar, wat wij te geven hebben, dan zullen wij allen het nodige bezitten. Er is niets te veel en niets te weinig in de wereld. Er is een plaats voor allen, een doel met alles. Ook is er niets minderwaardigs, als het maar recht gebruikt wordt, als het op zijn rechte plaats komt. De grote boom heeft de kleine insecten en de wormen in de aarde nodig. *Zelfs de*

wilde planten van het bos dragen grote mogelijkheden in zich, wanneer zij op de rechte plaats worden gebracht en de rechte behandeling ondergaan.

De schoonheid van het bos bestaat juist in zijn veelzijdigheid en verscheidenheid. Welk een prachtig gezicht al de verschillende planten, verschillend van uiterlijk en verschillend van natuur door elkaar te zien, vreedzaam naast elkaar, alle strevend naar omhoog, de een den ander dienend.

Maar nu willen de mensen dit niet geloven. Door hun egoïstisch streven is het leven verbitterd geworden en draagt de aarde bittere vruchten, wilde ananassen, die hun tanden stomp maken, totdat zij zich bekeerd zullen hebben tot de Wet van Christus: „Wie groot wil zijn, hij moet aller dienaar en knecht zijn.”

